

ATLETİZM ANTRENÖRLERİNİN MESLEKİ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

* Mehmet TATLICI
** Hüseyin KIRIMOĞLU

ÖZET

Bu araştırma, atletizm antrenörlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için gerçekleştirilmiştir. Atletizm antrenörlerinin cinsiyetlere göre duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissi puan ortalamaları arasında değişkenlere bağlı olarak, medeni hallerine, yaşlarına, çalışma sürelerine, eğitim düzeylerine, meslekten memnunluk derecelerine ve sosyo-ekonomik durumlarına göre aralarında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Maslach Tükenmişlik Envanteri (Maslach & Jackson, 1981) kullanılmıştır.

Türkiye illeri arasından rasgele seçilen 7 Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nde (İstanbul, Ankara, Konya, İzmir, Mersin, Bursa, Burdur) çalışmakta olan Atletizm antrenörlerine uygulanmış olan envantere değerlendirmeye 21 bayan, 61 erkek olmak üzere toplam 82 antrenör dahil edilmiştir. Verilerin analizinde mesleki tükenmişlik düzeylerinin cinsiyetlere göre farklılığı Independent-Samples t Test kullanılarak tespit edilmiş ve yorumlar buna göre yapılmıştır.

Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutları açısından her iki cinsiyette ve medeni hal durumlarına göre tükenmişliğin düşük olduğu görülmüş ve kişisel başarıda düşme hissi alt boyutunda ise her iki cinsiyette ve medeni hal durumlarına göre kişisel başarı algısı yüksek, dolayısı ile tükenmişliğin de düşük olduğu görülmüştür.

Atletizm antrenörlerin, yaş durumlarına, çalışma yıllarına, görev yaptığı yere, ekonomik durumlarına ve eğitim durumlarına göre, tükenmişliğin alt boyutlarından olan duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma düşük ve orta çıkarıken, kişisel başarı hissi puanları yüksek çıkmıştır.

Atletizm antrenörlerinin tükenmişlik düzeyi alt ölçeklerinden duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissi puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasında, bayan ve erkek antrenörler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik, Duygusal tükenmişlik, Duyarsızlaşma, Kişisel başarıda düşme hissi, Antrenör.

ABSTRACT

This research was conducted to bring up whether the athletics trainers' burnout levels differentiate depending on some variables. It was examined whether there was a remarkable difference among the average points for emotional exhaustion, desensitization and success of the athletics trainers in both gender according to marital status, age, duration in work, education level, satisfaction from profession and socio economical situation. In that study Maslach Burnout Inventory (Maslach, Jackson, 1981) was applied to get data.

The inventory was assigned to the athletics trainers who work at the Directorate of Youth and Sports in seven randomly selected cities of Turkey: İstanbul, Ankara, Konya, İzmir, Mersin, Bursa, Burdur. The sample of the study consists of 82 trainers; 21 of them are female and 61 are male. In the analysis of data, Independent Samples T-test was used to detect the levels of professional exhaustion and to explain them related to gender.

It was found that the level of burnout is low in the respect of the sub-dimensions of emotional exhaustion and desensitization in both gender according to marital status. In fact, it was detected that perception of self-success is high, and thus, the burnout level is low in the respect of the sub-dimension of the feeling of diminishing in personal accomplishment in both gender according to marital status.

Another result is that the levels of sub-dimensions of emotional exhaustion and desensitization in trainers were pointed out as low or mid in relation to age, duration in work, location of work, financial and educational situation whereas self-success perception is high connected with the given features.

As a final result, it was explored that there isn't a meaningful statistical difference in both gender when they are compared in terms of averages of sub-scales of burnout level - emotional exhaustion, desensitization and the feeling of personal accomplishment.

Key Words: Burnout, Emotional exhaustion, Desensitization, The Feeling of Diminishing in personal accomplishment, Sports Trainer

* Okutman, S.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Konya

** Dr, Yaşar Doğu İ.Ö.O. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni, Elmadağ/Ankara

GİRİŞ ve AMAÇ

Sporda eğitici kadro denildiğinde akla ilk gelen "antrenör" dür. Antrenör teknisyen olarak gerekli bilgileri, bilimin ışığında sporcunun başarısı için kullanan, daha sonra bu bilgileri spor becerileri ve stratejiler ile birleştiren ve farklı mizaçlardaki insanlara uygulayabilen kişi olarak tanımlanırken, antrenörün iyi bir organizatör, etkili bir yönetici, motivatör ve sporcuya bağımsızlığını, yeterliliğini kazandıran bir eğitimci olması gerektiği de belirtilmiştir Dolaşır (2006).

Günümüz insanı, yaşamın her alanında kendini hissettiren zorlamalarla dolu bir dünyayla karşı karşıyadır. Bu zorlamalar bireyin dengesini bozarak, bir taraftan yaşamın devamı için gerekli olan enerjiyi açığa çıkarırken, diğer taraftan tüm enerjisini yok edebilmekte ve bireyi çaresiz, savunmasız, güçsüz bırakabilmektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra tükenmişlik kavramı önem kazanmıştır. Tükenmişlik, bireyin yaşam kalitesini dramatik bir biçimde azaltır ve aynı zamanda, hem aile yaşamı hem de iş yaşamı üzerinde negatif bir etki yaparak bireye ızdırap verebilir (Hellesøy, Grønhaug, & Kvitastein, 2000). İlk kez Freudenberger (1974), tarafından ortaya konan tükenmişlik kavramı başarısızlık, yıpranma, enerji ve güç kaybı veya insanın iç kaynakları üzerinde karşılanamayan istekler sonucunda ortaya çıkan bir tükenme durumu olarak tanımlanmıştır. Daha sonra Maslach ve Jackson (1981), tükenmişliği; insanda ortaya çıkan fiziksel bitkinlik, uzun süren yorgunluk, çaresizlik ve umutsuzluk duyguları ile birlikte bireyin yaptığı işe, hayata ve diğer insanlara karşı gösterdiği olumsuz tutumları kapsayan fiziksel ve zihinsel boyutlu bir sendrom olarak tanımlamışlardır.

Tükenmişlik negatif bir deneyimdir ve kişi ile çevresi arasında olan karşılıklı etkileşim ile sonuçlanır. Kronik iş stresine bir yanittir. İnsanlarla ilgili işte çalışan bireylerde oluşan tükenmişliğin düzey, şekil ve durumlarını tanımlanmasına göre farklı şekillerde gruplandığı görülmektedir Kavla (1998). Bireylerin kendileri ile ilgili değerlendirmelerinin olumsuz bir nitelik kazanmasının sonucu olarak, işinde ve işi gereği karşılaştığı kişilerle ilişkilerinde başarısızlık ve yeterlik duygularında azalma görülür. İşinde ilerleme kaydedemediğini, hatta gerilediğini düşünen bu kişiler kendilerini suçlu hisseder (Cordes & Dougherty 1993; Torun 1995; Izgar 2000; Sümbül 2003; Taşkın 2004).

Günümüzde kabul gören en yaygın tükenmişlik tanımı Maslach ve Jackson (1981), tarafından yapılan ve tükenmişliği üç boyutlu bir kavram olarak algılayan tanımdır. Bu tanımda tükenmişlik; işi gereği sürekli olarak diğer insanlarla yüz yüze çalışan kişilerde sıklıkla ortaya çıkan üç boyutlu bir sendrom olarak kabul edilmektedir ve bu üç alt boyutu vardır. Bunlar;

- Duygusal Tükenme (Emotional exhaustion),
- Duyarsızlaşma (Depetrsonalization),
- Kişisel Başarıda Düşme Hissi (diminished personal accomplishment) olarak adlandırılmıştır.

Maslach & Jackson (1986), tükenmişlik sendromunun işe ilişkin tanımını yaparken; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı eksikliğine ilişkin duyguları kapsayan üç kategori ortaya koymuşlardır.

Duygusal Tükenme (DT); Çalışanların kendilerini yorgun ve duygusal yönden aşırı yıpranmış hissetmelerini, diğer bir deyişle kişinin işinde aşırı

yüklenmiş olma duygularını tanımlar Özer (1998). Enerji eksikliği ve bireyin duygusal kaynaklarının bittiği hissine kapılması biçiminde ortaya çıkar. Bu duygusal yorgunluğu yaşayan kişi, hizmet verdiği kişilere geçmişte olduğu kadar verici ve sorumlu olmadığını düşünür. Gerginlik ve engellenmişlik duygularıyla yüklü olan birey için ertesi gün yeniden işe gitme zorunluluğu büyük bir endişe kaynağıdır Cordes & Dougherty (1993), Torun (1995). Bu duruma yakalananlar kendilerini, yeni bir güne başlayabilmek için gerekli enerjiden yoksun hissederler. Duygusal kaynakları tamamen tükenmiştir. Tekrar doldurmak için yeni kaynak bulamazlar Örmen (1993).

Duyarsızlaşma (D); İşi gereği karşılaştığı diğer insanlara ve işine karşı geliştirilen soğuk, ilgisiz, katı hatta insani olmayan tutum, tükenmişlik sendromunun ikinci boyutu olan duyarsızlaşmayı oluşturur. Dozu gittikçe artan bu negatif reaksiyon çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Kişi karşısındakine aşağılayıcı ve kaba davranır; onların rica ve taleplerini göz ardı eder Cordes & Dougherty (1993).

Kişisel Başarıda Düşme Hissi (KBDH); Kişisel başarı, kişinin işindeki yeterlik ve başarı duygularını tanımlar. Kişisel başarısızlık ise, kişinin kendisini işinde yetersiz ve başarısız olarak değerlendirmesini ifade eder. Bu aşamada kişi kişisel olarak başarısızlık duyguları ile doludur. Başkaları hakkında geliştirdiği olumsuz düşünce tarzı, kişinin kendisi hakkında negatif düşünmesine yol açar. Kişi bu düşünce ve yanlış davranışları ile kendisini suçlu hisseder. Kendisini kimsenin sevmediğine dair bir duygu geliştirir. Kendisi hakkında başarısız hükmünü verir. İşte bu noktada tükenmişliğin üçüncü aşaması olan düşük kişisel başarı hissi ortaya çıkar Örmen (1993).

Son yıllarda iş koşulları ile birlikte; kişilik özellikleri, kişinin stres yaratan durumlara bakış tarzı ve onlarla baş etme yöntemlerine bağlı olarak tükenme düzeylerinin, benzer streslerle karşılaşılsa bile, bireysel ayrılıklar gösterdiği öne sürülmektedir Sever (1997), Aslan (1996).

Spor ve sporcu üzerinde çok önemli teknik, zihinsel, ruhsal, sosyal ve kültürel etkilere sahip olan antrenörlerin, her şeyden önce bir insan olarak, kişiliği, ruhsal yapısı ve ruh sağlığı; sporu ve sporcuyu direk olarak etkileyeceği açıktır. Bu nedenle, antrenörlerin karşılaşılabilecekleri mesleki zorluklar, stresler, başarısızlıklar, olumsuz şartlar, ruhsal ve fiziksel enerjinin azalması, mesleklerini başarılı bir biçimde sürdürüp sürdürmemeleri, mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesinin önemini arttırmaktadır. Bu nedenle, antrenörlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi, olumsuz faktörlerin ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi, başarılı sporcuların yetiştirilmesinde ve sporun geliştirilmesinde önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın amacını, atletizm antrenörlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Atletizm antrenörlerinin tükenmişlik düzeyleri (duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissi)

- Cinsiyetlerine,
- Yaşlarına,
- Çalışma sürelerine,
- Görev yaptığı yere,
- Meslekten memnunluk derecesine ve
- Sosyo-ekonomik durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

1. Model

Bu araştırmada, betimsel araştırma yöntemlerinden biri olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımı Karasar (2005) olarak tanımlanmaktadır.

2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, Türkiye illeri arasından seçilen 7 Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nde (İstanbul, Ankara, Konya, İzmir, Mersin, Bursa, Burdur) çalışan 21 bayan, 61 erkek olmak üzere toplam 82 Atletizm antrenörü oluşturmaktadır.

3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Maslach Tükenmişlik Envanteri (MBI) kullanılmıştır. Bu envanter, Maslach ve Jackson (1981), tarafından geliştirilmiş, Ergin (1992), tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Envanterin özgün formu "hiçbir zaman, yılda birkaç kere, ayda bir, ayda birkaç kere, haftada bir, haftada birkaç kere, her gün" şeklinde 7 basamaklı cevap seçeneklerinden oluşmaktadır. Türkçe uyarlaması ise "hiçbir zaman, çok nadir, bazen, çoğu zaman, her zaman" şeklinde 5 basamaklı cevap seçeneklerinden oluşmaktadır ve üç alt boyutu bulunmaktadır.

Duygusal Tükenme (DT): (Emotional Exhaustion) alt ölçeği, kişinin mesleği ya da işi tarafından tüketilmiş ve aşırı yüklenilmiş olma duygularını tanımlar ve 9 maddeden oluşmaktadır (1.2.3.6.8.13.14.16.20).

Duyarsızlaşma (D): (Depersonalization) alt ölçeği, kişinin hizmet verdiklerine karşı, bireylerin kendilerine özgü birer varlık olduklarını dikkate almaksızın duygudan yoksun biçimde davranmalarını tanımlar ve 5 maddeden oluşmaktadır (5.10.11.15.22).

Kişisel Başarı (KB): (Personal Accomplishment) kişisel başarı alt ölçeği, insanlarla çalışan bir kimsede yeterlilik ve başarıyla üstesinden gelme duygularını tanımlar ve 8 maddeden oluşmaktadır (4.7.9.12.17.18.19.21).

Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Ergin (1992) ve Çam (1992), tarafından yapılmıştır. 552 doktor ve hemşireden elde edilen verilerin üç alt boyuta ilişkin Cronbach alfa kat sayıları Duygusal Tükenme: 83, Duyarsızlaşma: 65, Kişisel Başarı: 72'dir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin tekrar test tekrar güvenilirlik kat sayıları ise Duygusal Tükenme: 83, Duyarsızlaşma: 72, Kişisel Başarı: 67'dir. Çam (1992), yapmış olduğu güvenilirlik çalışmasında; Duygusal Tükenme: 89, Duyarsızlaşma: 71, Kişisel Başarı:72 olarak bulmuştur.

	Yüksek	Orta	Düşük
Duygusal Tükenme:	18 ve Üzeri	12- 17	0- 11
Duyarsızlaşma :	10 ve Üzeri	6- 9	0- 5
Kişisel Başarı :	0- 21	22- 25	26 ve üzeri

4. Verilerin Analizi

Değişkenlere bağlı olarak, değişkenler arasındaki farklılıkların tespitinde yüzde frekans ile bağımsız gruplar için t Test kullanılmıştır. Verilerin analizinde kullanılan bu teknikler betimsel istatistik kapsamındadır Büyüköztürk (2006).

BULGULAR

Bu bölümde atletizm antrenörlerinin, ankette yer alan sorulara vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Medeni Hal İle Tükenmişlik Seviyeleri Arasındaki İlişkileri

DEĞİŞKENLER	CINSİYET	SEVİYE	Bekâr	Evli
			%	%
DUYGUSAL TÜKENMİŞLİK	BAYAN	Düşük	100	66,6
		Orta	---	22,2
		Yüksek	---	11,2
	ERKEK	Düşük	72,5	77
		Orta	27,5	16
		Yüksek	---	7
DUYARSIZLAŞMA	BAYAN	Düşük	91,7	66,6
		Orta	8,3	33,4
		Yüksek	---	---
	ERKEK	Düşük	83,3	79
		Orta	16,7	14
		Yüksek	---	7
KİŞİSEL BAŞARI	BAYAN	Düşük	---	---
		Orta	---	---
		Yüksek	100	---
	ERKEK	Düşük	---	---
		Orta	---	2,1
		Yüksek	100	97,9

Atletizm antrenörlerinin medeni hal ile tükenmişlik alt boyutlarından, duygusal tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkilere bakıldığında; bekâr bayanların % 100'ü, evli bayanların % 66,6 sı düşük duygusal tükenmişliğe sahiptir. Bu durum bekâr erkeklerde %72,5 iken, evli erkeklerde % 77 düşük duygusal tükenmişlik olarak tespit edilmiştir. Duyarsızlaşmada ise, bekâr bayanların % 91,7'si, evli bayanların % 66,6'sı düşük duyarsızlaşmaya sahip iken, bekâr erkeklerin, % 83,3'ü, evli erkeklerin ise, % 79'unda düşük duyarsızlaşma belirlenmiştir. Kişisel başarı hissi ise, bekâr bayanlar ve erkeklerin % 100'ünde yüksek çıkmıştır.

Tablo 2: Katılımcıların Yaş Durumu İle Tükenmişlik Seviyeleri Arasındaki İlişki

DEĞİŞKENLER	CINSİYET	SEVİYE	21-26	27-32	33-38	39 ve üstü
			%	%	%	%
DUYGUSAL TÜKENMİŞLİK	BAYAN	Düşük	88,9	85,7	66,7	100
		Orta	---	14,3	33,3	---
		Yüksek	11,1	---	---	---
	ERKEK	Düşük	57,1	73,2	100	71,4
		Orta	42,9	26,8	---	17,9
		Yüksek	---	---	---	10,7
DUYARSIZLAŞMA	BAYAN	Düşük	77,7	85,7	66,9	100
		Orta	22,3	14,3	33,4	---
		Yüksek	---	---	---	---
	ERKEK	Düşük	100	60,1	91	82,1
		Orta	---	26,6	9	14,4
		Yüksek	---	13,3	--	3,5
KİŞİSEL BAŞARI	BAYAN	Düşük	---	---	---	---
		Orta	---	---	---	---
		Yüksek	100	100	100	100
	ERKEK	Düşük	---	---	---	---
		Orta	---	---	9,1	---
		Yüksek	100	100	90,9	100

Atletizm antrenörlerinin, yaş durumlarına göre, bayanların duygusal tükenmişleri düşük çıkar iken, Erkeklerde ise bu durum düşük ve orta seviyede

çıkmiştir. Duyarsızlaşmada ise, bayan ve erkeklerin yaş durumlarına göre düşük ve orta çıkmıştır. Kişisel başarı hissi, bayanların ve erkeklerin yaş durumlarına göre, % 100 yüksek çıkmıştır.

Tablo 3: Katılımcıların Çalışma Yıllarına Göre Tükenmişlik Seviyeleri Arasındaki İlişki

DEĞİŞKENLER	CINSİYET	SEVİYE	ANT ÇALIŞMA YILI			
			1-5	6-10	11-15	16 ve ÜST
			%	%	%	%
DUYGUSAL TÜKENMİŞLİK	BAYAN	Düşük	93,3	75	100	---
		Orta	---	25	---	100
		Yüksek	6,7	---	---	---
	ERKEK	Düşük	80	87,7	50	68,6
		Orta	15	12,3	50	21,1
		Yüksek	5	---	---	10,4
DUYARSIZLAŞMA	BAYAN	Düşük	86,7	75	100	---
		Orta	13,3	25	---	100
		Yüksek	---	---	---	---
	ERKEK	Düşük	80	68,8	100	84,3
		Orta	20	18,7	---	10,5
		Yüksek	---	12,5	---	5,2
KİŞİSEL BAŞARI	BAYAN	Düşük	---	---	---	---
		Orta	---	---	---	---
		Yüksek	100	100	100	100
	ERKEK	Düşük	---	---	---	---
		Orta	5	---	---	---
		Yüksek	95	100	100	100

Atletizm antrenörlerinin çalışma yıllarına göre, tükenmişlik alt boyutlarından, duygusal tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkilere bakıldığında bayanlarda, 1 ve 5 yıl arası % 93,3'ü, 11 ve 15 yıl arası % 100'ü düşük iken, erkekler de ise 1 ve 5 yıl arası %80'i, 6 ve 10 yıl arası % 87,7'si düşük duygusal tükenmişliğe sahiptir. Duyarsızlaşmada ise, bayanların ve erkeklerin çalışma yıllarına göre, düşük ve orta seviyede çıkmıştır. Kişisel başarı hissi, bayanların ve erkeklerin çalışma yıllarına göre, % 100 yüksek çıkmıştır.

Tablo 4: Katılımcıların Görev Yaptığı Yer İle Tükenmişlik Seviyeleri Arasındaki İlişki

DEĞİŞKENLER	CINSİYET	SEVİYE	İL MERKEZİ	BÜYÜK ŞEHİR
			%	%
DUYGUSAL TÜKENMİŞLİK	BAYAN	Düşük	75	85,8
		Orta	25	---
		Yüksek	---	14,2
	ERKEK	Düşük	81,5	73,3
		Orta	18,5	19,4
		Yüksek	---	7,3
DUYARSIZLAŞMA	BAYAN	Düşük	62,5	85,8
		Orta	37,5	14,2
		Yüksek	---	---
	ERKEK	Düşük	87,6	75,7
		Orta	12,4	14,7
		Yüksek	---	9,6
KİŞİSEL BAŞARI	BAYAN	Düşük	---	---
		Orta	---	---
		Yüksek	100	100
	ERKEK	Düşük	---	---
		Orta	---	2,4
		Yüksek	100	97,6

Atletizm antrenörlerinin görev yaptığı yer ile tükenmişlik alt boyutlarından duygusal tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkilere bakıldığında, il merkezindeki bayanların, % 75'i, büyük şehirdekilerin ise, % 85,8'i düşük duygusal tükenmişliğe sahiptir. Bekâr erkeklerde % 81,5 i, evli erkeklerde % 73,3'ü düşük duygusal tükenmişliğe sahiptir. Duyarsızlaşmada ise, il merkezinde bayanların % 62,5'i, Büyük şehirde % 85,8'i düşük duyarsızlaşmaya sahip iken, Bekâr erkeklerde, % 87'6 sı, evli erkeklerde % 75'7 si düşük duyarsızlaşmaya sahiptir. Kişisel başarı hissi puanları bayanlarda, il merkezi ve büyük şehirde, % 100 yüksek çıkar iken, erkekler de il merkezinde % 100 çıkmıştır.

Tablo 5: Katılımcıların Ekonomik Durum Ve Tükenmişlik Seviyeleri Arasındaki İlişki

DEĞİŞKENLER	CINSİYET	SEVİYE	DÜŞÜK	ORTA	İYİ	YÜKSEK
			%	%	%	%
DUYGUSAL TÜKENMİŞLİK	BAYAN	Düşük	100	72,8	100	100
		Orta	---	18,1	---	---
		Yüksek	---	9,1	---	---
	ERKEK	Düşük	66,7	67,9	88,8	83,3
		Orta	33,3	21,4	11,2	16,7
		Yüksek	---	10,7	---	---
DUYARSIZLAŞMA	BAYAN	Düşük	75	72,7	100	100
		Orta	25	27,3	---	---
		Yüksek	---	---	---	---
	ERKEK	Düşük	100	71,4	83,4	83,3
		Orta	---	25	11,1	---
		Yüksek	---	3,6	5,6	16,7
KİŞİSEL BAŞARI	BAYAN	Düşük	---	---	--	---
		Orta	---	---	---	---
		Yüksek	100	100	100	100
	ERKEK	Düşük	---	--	---	---
		Orta	---	3,6	---	---
		Yüksek	100	96,4	100	100

Atletizm antrenörlerinin, ekonomik gelirlerine göre, duygusal tükenmişleri düşük çıkar iken, erkeklerde ise düşük ve orta seviyede çıkmıştır. Duyarsızlaşmada ise, bayanların 11ve 15 yıl arası % 100'ü düşük çıkar iken, erkeklerde de 11 ve 15 yıl arası % 100'ü düşük duyarsızlaşmaya sahiptir. Kişisel başarı hissi, bayanların ve erkeklerin çalışma yıllarına göre, % 100 yüksek çıkmıştır.

Tablo 6: Katılımcıların Eğitim Durumu Ve Tükenmişlik Seviyeleri Arasındaki İlişki

DEĞİŞKENLER	CINSİYET	SEVİYE	ilköğr	Lise	Üni	Mas
			%	%	%	%
DUYGUSAL TÜKENMİŞLİK	BAYAN	Düşük	50	100	100	---
		Orta	50	---	---	---
		Yüksek	---	---	---	100
	ERKEK	Düşük	100	72,9	80	50
		Orta	---	19,3	15	50
		Yüksek	---	7,8	5	---
DUYARSIZLAŞMA	BAYAN	Düşük	50	100	80	---
		Orta	50	---	20	100
		Yüksek	---	---	---	---
	ERKEK	Düşük	71,4	84,7	85	62,5
		Orta	14,3	15,3	15	12,5
		Yüksek	14,3	---	---	25
KİŞİSEL BAŞARI	BAYAN	Düşük	---	---	---	---
		Orta	---	---	---	---
		Yüksek	100	100	100	100
	ERKEK	Düşük	---	---	---	---
		Orta	---	---	---	12,5
		Yüksek	100	100	100	87,5

Atletizm antrenörlerinin, eğitim durumlarına göre, bayanların duygusal tükenmişleri düşük çıkarırken, mastırlılar da yüksek çıkmış. Erkeklerde ise eğitim durumlarına göre, duygusal tükenmişlikleri, düşük ve orta seviyede çıkmıştır. Duyarsızlaşmada ise, bayan ve erkeklerin eğitim durumlarına göre düşük ve orta seviyede çıkmıştır. Kişisel başarı hissi, bayanların ve erkeklerin eğitim durumlarına göre, % 100 yüksek çıkmıştır.

Tablo 7: Atletizm Antrenörlerinin Tükenmişlik Düzeyi Alt Ölçek Puanlarının Ortalama, Standart Sapma Değerleri Ve Cinsiyetler Arası Farklılığın Ortaya Konulduğu Independent t Test Sonuçları.

DEĞİŞKENLER		N	X	SD	t
Duygusal Tükenmişlik	Bayan	21	7,19	4,3	-0,99
	Erkek	61	8,33	5,0	
Duyarsızlaşma	Bayan	21	2,33	2,9	-1,43
	Erkek	61	3,39	2,8	
Kişisel Başarı	Bayan	21	5,76	4,9	-0,42
	Erkek	61	6,28	4,4	

Atletizm antrenörlerinin tükenmişlik düzeyi alt ölçeklerinden duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve kişisel başarı hissi puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasında, bayan ve erkek antrenörler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Atletizm antrenörlerinin medeni hal ile tükenmişlik alt boyutlarından, duygusal tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkilere bakıldığında; bekâr bayanların % 100'ü, evli bayanların % 66,6 sı düşük duygusal tükenmişliğe sahiptir. Bu durum bekâr erkeklerde %72,5 iken, evli erkeklerde % 77 oranında düşük duygusal tükenmişlik tespit edilmiştir. Duyarsızlaşmada ise, bekâr bayanların % 91,7'si, evli bayanların % 66,6'sı düşük duyarsızlaşmaya sahip iken, bekâr erkeklerin, % 83,3'ü, evli erkeklerin ise, % 79'unda düşük duyarsızlaşma belirlenmiştir. Kişisel başarı hissi ise, hem bekâr bayanlarda hem de bekâr erkeklerde kişisel başarı puanı oranı açısından %100 yüksek çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre atletizm antrenörlerinin cinsiyetleri açısından karşılaştırıldığında, medeni hal durumları ile mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Bu durum Kırılmaz ve arkadaşları'nın (2003) yapmış oldukları çalışma sonuçlarıyla paraleldir. Söz konusu çalışmaya göre; medeni durumun genel tükenmişlik düzeyini etkilemediği belirlenmiştir. Buna rağmen bizim sonuçlarımızla literatürdeki bazı çalışma sonuçlarıyla çelişmektedir. Cemaloğlu & Erdemoğlu Şahin'in (2007) öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin medeni hal durumları ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırmamızda atletizm antrenörlerinin, yaş durumlarına göre, bayanların duygusal tükenmişleri düşük çıkar iken, erkeklerde bu durum düşük ve orta seviyede tespit edilmiştir. Duyarsızlaşmada ise, bayan ve erkeklerin yaş durumlarına göre düşük ve orta çıkmıştır. Kişisel başarı hissi puanları ise, bayanların ve erkeklerin yaş durumlarına göre, % 100 yüksek çıkmıştır. Bu durum atletizm antrenörlerinin yaş durumları ile duygusal tükenme ve duyarsızlaşma yüzdeleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koymaktadır. Nitekim Dericioğulları & arkadaşlarının (2007) öğretim elemanları üzerinde yapmış oldukları araştırma sonuçlarına göre öğretim elemanlarının yaşları ile duygusal tükenme, duyarsızlaşma puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu araştırma sonuçları çalışmamızı destekler mahiyettedir. Ancak literatürdeki bazı çalışmalarla (Torun,1995; Tümkiye, 1996; Tuğrul & Çelik, 2002; Cemaloğlu & Erdemoğlu Şahin, 2007) bizim bulgularımız çelişmektedir. Bu çalışmalara göre yaş ile tükenmişlik düzeyi arasında anlamlı bir farklılığın olduğu belirtilmektedir. Bu çelişkili durumu Gençay (2007), sporla ilgili meslek grupları için yaşlanmanın mesleki tükenme parametrelerinde önemli bir unsur olmadığı şekline açıklamaktadır.

Atletizm antrenörlerinin çalışma yıllarına göre, tükenmişlik alt boyutlarından, duygusal tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkilere bakıldığında bayanlarda, 1 ve 5 yıl arası % 93,3'ü, 11 ve 15 yıl arası % 100'ü düşük iken, erkekler de ise 1 ve 5 yıl arası %80'i, 6 ve 10 yıl arası % 87,7'si düşük duygusal tükenmişliğe sahiptir. Duyarsızlaşmada ise, bayanların ve erkeklerin çalışma yıllarına göre, düşük ve orta seviyede çıkmıştır. Kişisel başarı hissi puanları açısından, bayanların ve erkeklerin çalışma yıllarına göre, % 100 yüksek çıkmıştır. Araştırma bulgularına göre atletizm antrenörlerinin duygusal tükenmişlik ve duyarsızlaşma ile çalışma yılları mesleki tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilir. Bizim araştırma bulgularımızı destekleyen başka bir araştırmaya göre;

öğretmenlerin tükenmişlikleri ile mesleki tecrübe değişkeninin duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda düşme hissi puanlarının yaşa bağlı olarak değişmediği tespit edilmiştir Tuğrul & Çelik (2002). Bu sonuçlarla çelişen başka bir araştırmaya göre; öğretmenlerin çalışma sürelerinin artmasına paralel olarak genel tükenmişlik düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir Dolunay & Birgül (2003). Bu durum literatürde, çalışma süresinin, tükenmişlikle ilişkili olup olmadığı yönünde çelişkili bulgular olduğu şeklinde yorumlanmaktadır Maslach & Jackson (1981).

Atletizm antrenörlerinin görev yaptığı yer ile tükenmişlik alt boyutlarından duygusal tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkilere bakıldığında, il merkezindeki bayanların, % 75'i, büyük şehirdekilerin ise, % 85,8'i düşük duygusal tükenmişliğe sahip iken, Bekâr erkeklerde % 81,5 i, evli erkeklerde % 73,3'ü düşük duygusal tükenmişliğe sahiptir. Duyarsızlaşmada ise, il merkezinde bayanların % 62,5'i, Büyük şehirde % 85,8'i düşük duyarsızlaşmaya sahip iken, bekâr erkeklerde, % 87'6 sı, evli erkeklerde %75'7 si düşük duyarsızlaşmaya sahiptir. Kişisel başarı hissi puanları açısından ise bayanlarda, il merkezi ve büyük şehirde, % 100 yüksek çıkar iken, erkekler de il merkezinde % 100 çıkmıştır.

Duygusal tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutları açısından bayanların görev yaptığı yere göre tükenmişliğin düşük olduğu görülürken, erkeklerde ise düşük ve orta seviyede olduğunu söyleye biliriz. Kişisel başarı hissi alt boyutunda ise, her iki cinsiyette de görev yaptığı yere göre kişisel başarı algısı yüksek, dolayısı ile tükenmişliğin de düşük olduğu görülmüştür. Buradan hareketle atletizm antrenörlerinin görev yaptığı yer ile tükenmişlik düzeyleri arasında manidar bir fark olmadığı söylenebilir. Bu durum atletizm antrenman, çalışma ve müsabakalarının atletizm antrenörlerini aynı şekilde etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Atletizm antrenörlerinin, ekonomik gelirlerine göre, duygusal tükenmişleri bayanlarda düşük çıkar iken, erkeklerde ise, düşük ve orta seviyede çıkmıştır. Duyarsızlaşmada bayanların 11 ve 15 yıl arası % 100'ü düşük çıkar iken, erkeklerde de 11 ve 15 yıl arası % 100'ü düşük duyarsızlaşmaya sahiptir. Kişisel başarı hissi puanları, bayanların ve erkeklerin çalışma yıllarına göre, % 100 yüksek çıkmıştır. Araştırmamızda atletizm antrenörlerinin ekonomik gelirlerine göre tükenmişlik düzeylerinin düşük çıkması ekonomik gelir durumunun mesleki tükenmişliği etkileyen bir etken olmadığını göstermektedir. Nitekim Gülay (2006), beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumunu üzerine yaptığı araştırmasında ekonomik şartların mesleki tükenmişliği az bir biçimde etkilediğini yorumlamaktadır. Bu sonuç çalışmamızla paralellik arz etmektedir.

Atletizm antrenörlerinin, eğitim durumlarına göre, bayanların duygusal tükenmişleri düşük çıkar iken, Yüksek Lisans eğitimi yapanlarda, yüksek çıkmıştır. Bu durum akademik çalışma yapan atletizm antrenörlerinin mesleki tükenmişlik düzeyini arttırdığı şeklinde yorumlanabilir. Erkeklerde ise eğitim durumlarına göre, duygusal tükenmişlikleri, düşük ve orta seviyede çıkmıştır. Duyarsızlaşmada ise, bayan ve erkeklerin eğitim durumlarına göre düşük ve orta seviyede çıkmıştır. Kişisel başarı hissi puan ortalamaları, bayanların ve erkeklerin eğitim durumlarına göre, % 100 yüksek çıkmıştır.

Araştırmamızda atletizm antrenörlerinin tükenmişlik düzeyi alt ölçeklerinden duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda düşme hissi puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasında, bayan ve erkek

antrenörler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu durumu Maslach ve arkadaşları (2001), tükenmişlikte cinsiyet değişkeni için kesin ifadelerde bulunmak zordur şeklinde yorumlamıştır. (Maslach & Jackson;1981, Ensari &Tuzcuoğlu;1996, Altıntaş; 1997, Cemaloğlu & Erdemoğlu Şahin; 2007 ve Demircioğulları & arkadaşları; 2007)'nın çalışmalarında duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı düzeylerinin cinsiyete göre bir değişme göstermediği tespit edilmiştir. Bu durum araştırmamızla paralellik arz etmektedir. Buradan hareketle atletizm antrenörlerinin cinsiyet açısından çalışma şartlarındaki zorlanmalarının aynı olduğu ve olumsuz şartlardan aynı derecede etkilendikleri söylenebilir.

Sonuç olarak atletizm antrenörlerinin tükenmişlik düzeylerinden, duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda düşme hissi puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasında, bayan ve erkek antrenörler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

KAYNAKLAR

- Altıntaş E.**, "Teknik Öğretmenin Tükenmişlik Düzeyini Etkileyen Bazı Faktörler ve Yordayıcı Değişkenler", 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 10-12 Eylül, Eskişehir, 1997.
- Aslan H.**, "Tıpta Uzmanlık Öğrencisi Hekimlerde Tükenme Düzeyleri" Türk Psikiyatri Dergisi, 7(1), 1996.
- Büyüköztürk, Ş.**, Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pacem Yayınları, Ankara, 2006.
- Cemaloğlu N., Erdenoğlu Şahin D.**, "Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi" Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(2), 465-484, Kastamonu, 2007.
- Cordes SL, Dougherty T W.**, "A Review and an İntegration of Research on Job Burnout" Academy of Management Review. 18, (4), 1993.
- Çam O.**, "Tükenmişlik Envanterinin Geçerlilik ve Güvenirliğinin Araştırılması", VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları El Kitabı, Ankara, 1992.
- Dericioğulları A B., Konak Ş., Arslan E., Öztürk B.**, " Öğretim Elemanlarının Tükenmişlik Düzeyleri: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği", Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2(5), 2007.
- Dolaşır S.**, Antrenörlük Etiği ve İlkeleri, Gazi Kitapevi, Baran Ofset, Ankara, 2006.
- Dolunay A.B., Piyal B.**, "Öğretmenlerde Bazı Özellikler ve Tükenmişlik", Kriz Der. 11(1), 35-48, 2003.
- Ensari H., Tuzcuoğlu S.**, "Marmara Üniversitesine Bağlı Fakültelerde Görev Yapan Yönetici ve Öğretim Elemanlarının Mesleki Yılgınlıklarında Kişilik Özelliklerinin Rolü", II. Ulusal Eğitim Bilimleri Sempozyumu, 18-20 Eylül, İstanbul, 1996.
- Ergin C.**, "Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Uyarlanması". VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Türk Psikologlar Derneği Yayını, R.Bayraktar, İ. Dağ (Editörler), 143-154, Ankara, 1992.
- Freudenberger N D.**, Staff Burnout, 1. of Social Issue, 30, 1974.
- Geçay Ö A.**, " Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(2), 765-780, 2007.
- Gülşay H E.**, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin Araştırılması, Kocaeli İli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 2006.
- Hellesøy O., Grønhaug K., Kvitastein O.**, "Burnout: Conceptual Issues and Empirical Findings from a New Research Setting", Scandinavian Journal of Management, 16, 233-47, 2000.
- Izgar H.**, Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeyleri (Bornout) Nedenleri ve Bazı Etken Faktörlere Göre İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2000.
- KARASAR N.**, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayınları, Ankara, 2005.
- Kavla İ.**, Hemşirelerde İş Doyumu ile Tükenmişlik İlişkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 1998.
- Kırılmaz A Y., Çelen Ü., Sarp N.**, İlköğretim'de Çalışan Bir Öğretmen Grubunda "Tükenmişlik Durumu" Araştırması. A.Ü. Sağlık Eğitim Fakültesi, İlköğretim-Online 2(1), 2-9, (2003). İnternet'ten 12 Mart 2008'de Elde Edilmiştir: [http:// www. ilkogretim-online.org.tr](http://www.ilkogretim-online.org.tr).
- Maslach C., Jackson S E.**, "The Measurement of Experienced Burnout", Journal of Occupational Behavior, 2. 1981.
- Maslach C., Jackson S E.**, Maslach Burnout Inventory Manual, (2.Ed.), Palo Alto, CA, Consulting Psychologists Pres, 1986.
- Maslach C., Schaufeli, W. B., Leiter, M. P.**, "Job burnout" Annu. Rev. Psychol, 52, 397-422. 2001.
- Örmen U.**, Tükenmişlik Duygusu ve Yöneticiler Üzerine Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993.
- Özer R.**, Rehber Öğretmenlerde Tükenmişlik Düzeyi Nedenleri ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 1998.

Sever D A., Hemşirelerin İş Stresi ile Başa Çıkma Yolları ve Bunun Sonuçlarının Araştırılması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İstanbul, 1997.

Sümbül A M., “An Analysis of Relations Among Locus of Control, Burnout And Job Satisfaction in Turkish High School Teacher”, Australian Journal of Education. Vol, 47, No:1, 2003.

Taşkın Ö., Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra Örgütü Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeylerinin İş Doyum Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2004.

Torun A., Tükenmişlik Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,1995.

Tuğrul B., Çelik E., “Normal Çocuklarla Çalışan Anaokulu Öğretmenlerinde Tükenmişlik” Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (12), 2002.

Tümkaya, S., Öğretmenlerdeki Tükenmişlik Görülen Psikolojik Belirtiler Ve Başaçıkma Davranışları, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adana 1996.